

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

<i>Радковська Ірина Сергіївна</i> КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ЗА КК РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	404
<i>Рутковська Анастасія Русланівна</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЗА ЗБРОЄЮ	407
<i>Тарантинов Юрій Миколайович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	409

СЕКЦІЯ 10. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

<i>Торбас Олександр Олександрович</i> НАЛЕЖНЕ ДЖЕРЕЛО ОДЕРЖАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ ПРИ ОЦІНЦІ ЇХ ДОПУСТИМОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	412
<i>Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна</i> ПРО ДЕЯКІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КПК З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	414
<i>Макаренко Олександр Юрійович, Макаренко Наталія Анатоліївна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	416
<i>Ракіпова Інна Василівна, Мельник Андрій Валерійович</i> ПРАВО ПОТЕРПІЛОГО НА ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ	419
<i>Волошина Владлена Костянтинівна, Сидорчук Владислав Васильович</i> ДО ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАСАДИ ЗАКОННОСТІ ПРИ УХВАЛЕННІ СУДАМИ ВИРОКІВ	421
<i>Voloshyna Vladlena Kostyantynivna, Shylin Denys Viktorovich</i> THE RIGHT TO DEFENSE IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY	423
<i>Гуртієва Людмила Миколаївна, Лукашкіна Тетяна Василівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАГАЛЬНІ УМОВИ ПРИЙНЯТТЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ	427
<i>Дерев'янкін Сергій Леонідович</i> СКАСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ ВІДНОСНО ПІДОЗРЮВАНОВОГО У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ РІШЕННЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЙОГО ДЛЯ ОБМІНУ ЯК ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНОГО	429
<i>Завтур Віктор Андрійович</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВТРАТИВ ЧИННІСТЬ ЗАКОН, ЯКИМ ВСТАНОВЛЮВАЛАСЯ КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДІЯННЯ» ПРИ ЗДІЙСНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ГЛАВОЮ 36 ¹ КПК УКРАЇНИ	432
<i>Мурзановська Аліна Владиславівна</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	434
<i>Підгородинська Анастасія Вікторівна</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ОСВІДУВАННЯ ТА ВІДБРАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ЗРАЗКІВ ПРИ ВИЛУЧЕННІ ЗМИВІВ	436
<i>Пожар Вадим Георгійович</i> ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ У ПІДГОТОВЧОМУ СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ	439
<i>Стародубов Сергій Вікторович</i> ПОВНОВАЖЕННЯ ДІЗНАВАЧА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	441
<i>Степаненко Андрій Сергійович</i> СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ ТА МЕЖІ ДОКАЗУВАННЯ: ПИТАННЯ СПІВІСНУВАННЯ	443
<i>Лукашук Каріна Русланівна</i> ОСКАРЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ В КОРУПЦІЙНОМУ ПРАВОПОРУШЕННІ	445
<i>Гаркот Діана Юріївна</i> ПРОЦЕСУАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ПОКАЗАНЬ ІЗ ЧУЖИХ СЛІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	447
<i>Гуменюк Аліна Сергіївна</i> УСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ РАДІООБЛАДНАННЯ (РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ): НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА	449
<i>Драгунов Віталій Вікторович</i> КРИМІНАЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ	452
<i>Журавльов Олександр Геннадійович</i> ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЯКІ МОЖУТЬ РЕАЛІЗУВАТИСЯ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ	453

ним порушенням вимог кримінального процесуального законодавства, яке можливо пояснюється значною завантаженістю суддів. Однак в відносній оцінці – вони є порушеннями, які в подальшому, з великою долею вірогідності, тягнутимуть за собою інші, можливо більш тяжчі. З огляду на це, варто констатувати, що існує потреба розроблення законодавчого механізму реакції на відповідні порушення законності в кримінальному провадженні, для сприяння чіткого і системного дотримання кримінальної процесуальної форми, в тому числі і судами.

Список використаних джерел

1. Вирок Голосіївського районного суду міста Києва від 12 січня 2022 року, судова справа № 752/23512/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102524172>
2. Вирок Добровеличківського районного суду Кіровоградської області від 28 лютого 2023 року, судова справа № 387/193/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109262612>
3. Вирок Зарічного районного суду міста Суми від 27 січня 2021 року, судова справа № 591/221/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102834859>
4. Вирок Рогатинського районного суду Івано-Франківської області від 01 травня 2023 року, судова справа № 349/412/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110679837>
5. Вирок Хорольського районного суду Полтавської області від 10 травня 2023 року, судова справа № 548/799/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110755912>
6. Вирок Шевченківського районного суду міста Чернівці від 13 лютого 2023 року, судова справа № 727/11983/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109507691>
7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n313>.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n3069>.

Ключові слова: кримінальне провадження, засада законності, вирок суду, порушення законності у вирокі суду.

Keywords: criminal proceedings, basis of legality, court verdict, violation of legality in the court verdict.

Voloshyna Vladlena Kostyantynivna

National University «Odesa Law Academy»,

PhD, Associate Professor of the Department of Criminal Procedure

Shylin Denys Viktorovich

National University «Odesa Law Academy»,

PhD, Associate Professor of the Department of Criminal Procedure

THE RIGHT TO DEFENSE IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY

Ensuring the right to defense is one of the fundamental principles underlying a democratic state's judicial system. The right of the suspect, the accused, the convicted and acquitted persons should not be confused with the right of other parties to the criminal proceedings (victim, civil plaintiff, civil defendant, etc.) to protect their legitimate interests infringed by any wrongful or illegal actions. The accused defends himself/herself against the accusation; in this sense, he/she is a special participant in the process since no other person is accused of committing the crime and no other person has to defend himself against such an accusation.

There are three concepts relating to the accused in the German criminal proceedings: a person against whom an investigation is conducted on suspicion of committing a crime – *Beschuldigter* is the accused in the broad sense existing throughout the entire process, including the suspect (*Verdächtiger*) (the

Criminal Procedure Code of the Federal Republic of Germany, hereinafter – CPC FRG, does not contain a specific article dealing with the concept of a suspect in criminal proceedings); following the indictment and submission of the case to the court the same person is referred to as *Angeschuldigter* (CPC FRG § 157), in court – *Angeklagter* (CPC FRG § 157). CPC FRG regulates solely the interrogation of the accused. The CPC FRG does not contain rules that directly regulate the objectives of the German criminal proceedings (*Strafverfahrensrecht*).

These tasks of the criminal proceedings of the Federal Republic of Germany are established: 1) exposing and punishing the guilty thereby protecting society from criminal encroachments; 2) inadmissibility of bringing to legal responsibility and convicting the innocent; 3) the least possible intervention of state bodies in the sphere of personal freedom of the accused; 4) ensuring the rights and freedoms, honor and dignity of the accused like any other person in the rule of law state; 5) exclusion of any police or state abuses by criminal prosecution bodies.

Thus, in German law, one of the criminal procedural activity's key directions, which by its nature is opposed to the function of the prosecution, is the protection of the rights and legitimate interests of persons suspected or accused of committing a criminal offense in particular criminal proceedings.

In fact, the initial investigative steps in the German criminal proceedings mean the actual institution of proceedings in a criminal case. The grounds for this are the official discretion of the police and the prosecutor's office, individuals' complaints, including anonymous ones, police, local and judicial authorities' reports, complaints in cases of private prosecution. In addition to the above-mentioned grounds for starting an investigation, there should also be the reason thereto, which is a simple suspicion of committing a crime.

The subjective assessment of an officer who has the authority to institute the prosecution plays an additional role for the decision to initiate an investigation.

Two types of defense can be distinguished in the German criminal proceedings depending on who acts as the subject of the function of defense.

This primarily includes the *defense carried out by the suspect (accused) in person*. In the criminal proceedings, any person involved in the case as a suspect (accused) is granted a wide range of rights to protect his/her legal interests and to fully or partially refute the suspicion of committing a crime reported against him/her or an indictment, to identify circumstances that acquit him/her, exclude or mitigate his/her responsibility, as well as to protect his/her personal and property rights. All procedural actions and relations of this person whereby he/she exercises his/her rights, are an integral part of the function of defense. This type of defense occurs in any criminal proceedings with is a suspect (accused) irrespective of other persons' participation in the process who are called to provide legal assistance to the suspect (accused).

The second type of defense is carried out by a defender – defense counsel (attorney) (*Verteidiger*).

The law distinguishes between the participation of a defense attorney in criminal proceedings by agreement and by appointment.

There are also two types of participation of the appointed defense counsel: mandatory and at the request of the suspect (accused).

For example articles 45, 51 of the CPCU (*the Criminal Procedure Code of the Ukraine*), a defense attorney is invited by the agreement of the suspect or the accused, their legal representatives, the convicted, the acquitted, the person in relation to whom the application of coercive measures of a medical or educational nature are anticipated or the question of their application has been decided, as well as the person in relation to whom the issue on extradition to a foreign state (extradition) is under consideration, as well as by other persons acting in the interests, at the request or with the subsequent consent of the above-mentioned persons. Thus, the CPCU grants the right to invite a defense attorney under the agreement to a fairly wide range of persons.

Pursuant to § 137 of the CPC FRG, either the accused himself or his legal representative can invite a defense attorney under the agreement.

Also § 141 of the CPC FRG, a defense counsel shall be appointed to the accused if the latter directly requests it or if the participation of a defense lawyer in criminal proceedings is mandatory (§ 140 of the CPC FRG) [1, p. 836].

The criminal procedural law of the Federal Republic of Germany in § 144 of the CPC FRG stipulates that along with the defense counsel who was invited under the agreement, a defense counsel by appointment may also participate in the number of no more than two persons [2, p. 2831].

The right of a defense attorney to withdraw from participation in criminal proceedings is regulated by the CPC FRG. Thus, pursuant to § 145 of the CPC FRG, the defense attorney can simply refuse to defend the accused without motivating his reluctance to do so [2, p. 2833]. It should be also kept in mind that a defense attorney must refuse to participate in the criminal proceedings where there are grounds for removing him/her from the case (§§ 138a, 138b).

It is possible to replace a defender with another one only at the request or with the consent of the suspect or accused.

Thus, where the suspect or the accused expressed a desire to have a particular defense counsel, the replacement of the latter by another one without the suspect's (accused person's) consent and in the absence of the information on the impossibility for the chosen defense attorney to participate in the case is a violation of the right to defense.

Providing the suspect (accused) with the right to defense must be consistently implemented at all stages of the criminal proceedings as an important guarantee of establishing the truth and delivering a lawful, well-founded and fair judgment. The right of the suspect (accused) to defense includes the right to defend himself/herself against suspicion and accusation, as well as the right to protect his/her personal and property interests; in addition, the investigator, prosecutor and the court are obliged to provide the accused with a) the opportunity to defend himself/herself in accordance with the remedies and methods established by law against the suspicion or accusation brought against him/her and b) protection of his/her personal and property rights.

Thus, the entire set of rights and guarantees, which are part of the concept of the principle of the right to defense, consists of two interrelated elements. The first includes the entire set of rights that belong to the suspect (accused) being covered by the general concept of the right to defense. The second part encompasses legally regulated activities of the court, the prosecutor's office, and the investigator, aimed at ensuring the rights and legitimate interests of the suspect (accused).

It is the right, not the duty of the suspect (accused) to defend himself/herself against suspicion or accusation. He/she may testify and use this as an important defense tool or he/she may equally refuse to testify. The suspect (accused) may plead guilty or plead not guilty, he/she may actively defend himself/herself or refrain from taking measures to do so. However, passive defense or unwillingness to defend oneself at all, as a rule, cannot be used against the accused, far less serve as proof of his/her guilt. Thus, the principle of ensuring the right to defense is broader than the concept of the right to defense, since the principle of ensuring the right to defense also includes, as already mentioned, in addition to the exercise by the suspect (accused) or his/her defender of their rights, the activities of other participants in the process regarding the exercise of the rights and legitimate interests of the suspect (accused) in order to correctly resolve the case and pass a lawful and well-founded judgment.

Ensuring the protection of the accused's personal and property rights by the prosecutor and the court in the Federal Republic of Germany is the responsibility of the latter and includes the duty: 1) not to carry out actions that degrade the dignity of the accused or endanger his/her health (§§ 81d, 136a of the CPC FRG); 2) to take measures to protect the property of the accused (§§ 111b, 111c, 111f of the CPC FRG); 3) to notify his wife or other relative about the arrest of the accused and his whereabouts and/or his place of work (§ 114b of the CPC FRG); 4) not to use prohibited methods of interrogation (§ 136a of the CPC FRG); 5) to allow a legal representative to participate in the proceedings (§ 149 of the CPC FRG); [3, p.p. 973, 653, 753, 1119].

Further, the convicted (*Verurteilte*) and acquitted persons (*Rechtfertiger*) also have the right to defense. They are interested in securing their personal and property rights. These are legitimate

interests, which are subject to the right to defense and this right must be ensured. This does not apply to illegal interests and illegal means and methods of protection against suspicion and accusation and unlawful protection of personal and property rights [4, p. 814-815].

The right to defense is one of the most important guarantees of establishing the truth in criminal proceedings, a manifestation of humanism and democracy in criminal proceedings.

The right to defense is perceived as the suspect's (accused's) opportunity to protect his/her rights and legitimate interests by exercising a number of procedural rights. Procedural means of protection are stipulated in the criminal procedure codes of the Federal Republic of Germany as specific means by which procedural rights to defense are exercised. For example, a convicted person has the right to appeal the judgment. The procedural means by which he/she is able to exercise this right is a complaint. The defendant is entitled to the right to participate in court debates – the procedural tool here is a defense speech (§§ 258, 314, 315, 335, 336 of the CPC FRG) [1, p.p. 1440, 1598, 1600, 1660, 1662].

Taking the above into account, it can be concluded that each procedural right corresponds to the procedural means of its implementation. On the other hand, a procedural remedy cannot exist without the corresponding right to defense.

The suspect (accused) is the subject of the right to defense and all the specific rights, which the law provides him for defense against prosecution derive from this fundamental right. The right to defense is dispositive: subjects thereof are not obliged to defend themselves, but may do so.

Summarizing the above said, it may be concluded that ensuring the right to defense is a broader concept than the concept of the «right to defense». The right to defense is a set of all procedural rights that the law provides for protection against the reported suspicion, as well as against the accusation, and which he/she, i.e. the suspect (accused) uses to deny the suspicion (accusation) and provide arguments and evidence for his/her acquittal or mitigation of his/her responsibility. This right also provides for the activities of other participants in the proceedings on implementation of the rights and legitimate interests of the suspect, the accused, the convicted and the acquitted persons in order to properly resolve the criminal proceedings and pass a lawful and well-founded decision.

References

1. Gercke B., Temming D., Zöller M. A. Heidelberger Kommentar zur Strafprozessordnung. 7. Auflage. Heidelberg, 2023. 2474 p.
2. Kudlich H. Münchener Kommentar zur Strafprozessordnung. 2. Auflage. 2023. 2947 p.
3. Satzger H., Schluckebier W. Strafprozessordnung mit GVG und EMRK Kommentar. 4. Auflage. Carl Heymanns Verlag, 2020. 2671 p.
4. Joecks W., Jäger C. Strafprozessordnung Studienkommentar. 5. Auflage. 2022. 959 p.

Ключові слова: адвокат, юрист, принципи кримінального процесу, право на захист, гарантії забезпечення права на захист, кримінальний процес.

Keywords: attorney, lawyer, principles of criminal procedure, right to defense, guarantees of ensuring the right to defense, criminal procedure.